

ОРГАНИЗАЦИОНО СТАЊЕ АФЖ ЗА ЦРНУ ГОРУ

Под руководством Комунистичке партије још прије 13. јула 1941. године жене су се окупљале у илегалне одреде који су имали за задатак да прикупљају оружје и муницију. У том периоду организују се санитетски курсови који се одржавају илегално. Такође су жене учествовале у организацији првих војничких курсева за рукување оружјем и муницијом. Обично недељеом у оближњим шумама одржавани су часови војничке обуке. У том времену један дио жена обучавао се у припреми курирске службе и као веза града и села.

Каде су прве устаничке пушке запуцале у тим првим покушајима учествовао је велики број жене. У првим акцијама учествовао је велики број жене. У првим акцијама учествовале су жене чији су додавачи муниције и биле су веза са позадином. Стварањем слободне територије рад међу женама се појачао. Двојаки су задаци постављени према томе да ли су жене на слободној територији или су у окупираним градовима.

Наослобођеној територији постојали су одбори жене и то: сеоски, општински, среоски и градски. Задатак жене је био у првом реду прво окупљање свих жене око свих одбора; друго одржавање што чешће конференција које су имале у задатак да упознавају жене са карактером народноослободилачке борбе; треће помагање партизанских одреда храном одлијелом (купљање добровољних прилога у храни, чарапама, пуловерима итд; четврто - ношење муниције уа положаје; пето - одржавање сеоских војних стражи; помоћ болницама у храни; седмо - помоћ породицама избеглих од фашистичког терора; осмо - у то вријеме организовали су се први курсеви за борбу против написмености; девето - фрилично је развијето рад жене био у културно просвјетном погледу, жене су припремале приредбу; десето - смиљен облик окупљања жене биле су зимска сијела; једанаесто - један од задатака АФЖ била је помоћ у храни и радној снази породицама партизана који су били на фронту.

У окупираним градовима и селима главни задаци били су: 1. обавештење о народноослободилачкој борби. 2. помоћ затвореницима у храни и достављање вијести 3. помоћ породицама партизанским које је окупатор сатирао са требовањем. 4. снабдијевање партизанских одреда муницијом, санитетским материјалом и храном. 5. организовање илегалних партизанских одреда у позадини који су имали у дужност да врше акције диверзантског карактера, 6. саботажа окупаторских пијаца.

Све до повлачења наше војске у Босну жене су у великом броју учествовале у разним диверзантским акцијама: ришење телефонских стубова, рушење жељезничке пруге, палење непријатељских камиона итд.

Одласком партизанских одреда из Црне Горе рад са женама био је отежан, један ћије жене који се активно залагао за народноослободилачку војску био је ухваћен и премлаћен. Многе су стријелане, са рад састојао се у читању виједти у помарању илегалаца, у помоћи затвореницима и интерницијима.

9009

авулео

Код нас је политичка жена била зрела. Чести је случај да се одрекла мужа - четника. Жене су одржавале везу са илегалцима.

Доласком наших јединица 1943 године поново почњу оживљавати одбори жене. Сада одбори жене носе назив одбори Антифашистичког Фронта же на по Партијској директиви на основу закључака прве Земаљске конференције.

На цијелој територији врше се избори путем конференција за одборе жене.

У циљу повезивања сеоских, општинских и среских одбора АФЖ-а формиран је Главни Иницијативни одбор АФЖ-а за Црну Гору и Боку. У писму упућеном свим организацијама АФЖ-а на територији Црне Горе и Боке године 1943 постављени су следећи задаци:

1. Појачати политичку изградњу наших жене да би упознале циљеве НОВ.

2. Сузбијати утицај непријатељске пропаганде која се развила за вријеме отсуности партизанских јединица.

3. Организовати политичке курсеве за руководиоце АФЖ-а, ~~они су трајали 15 дана.~~

4. Проширити и учврстити организацију АФЖ-а

5. Рад на организовану позадине то јест помоћ народној влади болницама, војсци, породицама погинулих партизана, потребно је да добије што организованији карактер.

6. Одборима АФЖ-а који су били илегални на неослобођеној територији стављен је задатак био мобилизација људства за народноослободилачку војску.

У духу свих задатака радила је организација АФЖ-а до Првог конгреса АФЖ-а за Црну Гору и Боку.

У Колашину 5 децембра 1943 године одрзан је први конгрес АФЖ за Црну Гору и Боку. Наконгресу су присуствовали делегати и са неослобођене територије. Наконгресу је изабран Главни одбор од 18 другарица. Конгрес је поставио следеће задатке:

1. Боле зајагање жене у раду народноослободилачких одбора, и улазак жене у одборе као претставници АФЖ-а.

2. Рад одбора АФЖ-а шокупљању жене у народноослободилачки фронт.

3. Масовно скупљање жена у АФЖ-у

4. Рад жене у скупирanoј територији да организовају одбора АФЖ-а

5. Организација не још више помоћи народноослободилачкој војсци у намирницима одјећи.

6. Организација политичких курсева за руководиоце АФЖ-а

7. На ослобођеној територији организација разних санитетских курсева, дактилографских и кројачких итд.

8. Покрет народним властима у отварању народних школа.

Током 1943 - 44 године организација АФЖ-а је још јаче, још масовније окупила жене на рад и помоћ народноослободилачкој војсци. Поред масовног учешћа у прикупљању хране, одијела, обуће, санитетског материјала преносењу муниције, њези рањеника, жене приступају раду преко масовних конференција организујући болничке, ачалфабетске, кррјачке, дактилографске и домаћинске течajeve. Пришли су формирају колективних радионица и перионица (примјер Никшић и Котор) за правље рубља и прераду вуне. Организоване су прикупљање млијека са села, којим су у очима тешким данима изхранивали лједу града. (примјер Херцегнови). У радионици у Никшићу предадиле су у Никшићу 1944 години 2.300 комада кожа, од чије су вуне прерадиване потребне ствари за војску, а саму кожу за спанке.

Поред радионица жене учествају са прикупљањем прилога у хране одјећи и обући. Жене само једног среза (Даниловград) на неослобођеној територији одржале су 437 илегалних конференција. Жене свог среза у току 1944 год. далее су војсци следеће: меса 8.060 кгр, жита 16.530 кгр, воћа 16.000 кгр, јаја 4.000 комада, млијека 48.000 литара, чарапа 1.700 пари пуловера 380 комада, ћебади 80 комада и другог разног материјала. Затим свезом нијесу заостајале ни ~~друге~~ жене ~~јужна~~ среза ~~под~~ раду.

Али Комунистичка партија није воспитала жену само као борца и позадинског радника већ је воспитала и мајку-хероја. У најтешким тренуцима кад би џој се саопштило за изгубљено дијете наша жена - мајка - знала с уздићи изнад свог личног бола. Знала је сама себи поставити задатак - бит херој. Овај завјет који је нашој жени улила Комунистичка партија провејава кроз многе примјере наших жена; на примјер Јела Жугић заклињала се мртвом сину јединцу да неће за њим сузе пустити, јер јој је тононос на његово јуаштво не дозвољава. Милица Полексић из Шавника скривена са 60 другива у Пивској пећини, када су их опколили ~~издајници~~, дави овојим рукама своје рођено дијете да плачем не ода скровиште партизана.

13 јула 1941 године узео је учешће у борби против окупатора велики број жена у Црној Гори. Један дио тих жена учествовао је у нападу на Плевља где су у борбама нарочито се истекле. Оне су имале разне задатке. Приликом повлачења са Плевља све другарица из батаљона 19 октобар су се трудиле да се што више оружја и муниције као и санитетског материјала изнесе. У изношеној муницији се нарочито истакла Стефа Симовић која је поред пуне торбе санитетског материјала изнела да је отреће пушчане муниције на Камену Гору. Приликом прикупљања наших јединица на Камену Гору није ни једна другарица покушала да дезертира.

Реорганизацијом јединица, све другарице су биле распоређене по четама и батаљонима.

~~Оснивањем~~ Прве пролетерске бригаде било је пречишћање људства у варошици Рудо. Том приликом је враћена другарица Ана Ђукашиновић због болести без личног пристанка, због чега је много плакала и молила да остане са осталим другарицама говорећи да она може издржати све тешкоће као они остале.

Пребацивањем прве пролетерске бригаде на терен Романије другарице су почеле да уче рукување са оружјем; док сужене које нијесу тада припадале војним јединицама имале на терену Црне Горе, курсеве за војну скобу.

У почетку 1942 године чепријатељске јединице оформљене са скочачким одредима напале су други црногорски батаљон чија Бијаље Воде изненадно гдје су све другарице свога батаљона активно учествовале у акцији.

Непосредно иза овога, јединице прве бригаде су биле приморане да се повлаче преко Озрен планине. Приликом повлачења па Озрену била је страшна снежна вејавица. Пролазом Озрена и Црног Брха сву бригу око ране која су узеле на себе другарице. Пут је настављен и даље и тим правцем је водио пут чуvenог Игманског марша у коме је дошла до великих пати од глади, хлада и заморености. Приликом преласка Игман Планине дошло је до замрзавања великог броја другова и другарица. Овом приликом вала истакни да је дала свој живот другарица Стојанка Вукашиновић која је у највећим мукама без јаке умрле у Фочи. Смрт је наступила од трошења на смрзотини, јер није било никаквих услова да себи сто спријечи. Другарица Милуша Јовановић је такође имала велике последице од смрзавања, те су јој морали све прсте заногама откинути. осим тога свака од наших другарица је имала последице смрзавања на Игман Планини, а све оне су те патње подносиле једнако као другови.

Наše јединице су остале дуже на терену Фоче, Гораждда и Чјанича. Ту су другарица из првог и другог батаљона добиле задатке рада са жељом на овом терену. Резултати овога рада су били попуњавање прве пролетерске бригаде другарицама са терена. 1942 године формирана је 4 и 5 црногорска бригада, која је имала своме саставу близу 400 другарица из Црне Горе.

500
РЕПУБЛИКА СФРЈ
БЕЛГРАД

По борбености и покртвованости нарочито се истакла другарица Вукосава Мишуновић, која је била војни руководилац - водник. У борбама на Ливну једругарица Драгица Ђурашевић јуришем на течк у недостатку муниције изнијела кашету муниција са своју чету, која није имала вишег муниције.

У борбама на Купресу је другарица Јелица Машковић, са пушко митраљезом била ослуњница и спасила свој вод бранећи ослуњницу погинула.

У борбама на Ситници - Восна су се истакле другарице црногорке из прве пролетерске бригаде. ~~између токужних и нежних~~ између токужних и нежних бригада. Овдје је рањена Олга Решић, која је превила 7 рањених другова па их је очде она превијала.

Кроз читаво вријеме рата провлаче се безпримјерни примјери херојства и смиријегора у борби и раду у партизанским болницама и јединицама.

Не си се могло рећи да постоји примјера ма и једне другарице да се није ~~живажнијих~~ више пута кроз борбу истакла.

Погинула је другарица Љубица Живоковић завршетком пете офанзиве приликом бомбардовања наше колоне.